

Rafał Ruta, Katarzyna Żuk

POTWIERDZENIE WYSTĘPOWANIA *HOSHIHANANOMIA PERLATA* (COLEOPTERA: MORDELLIDAE) W DOLINIE ODRY PO PONAD 80 LATACH

Rediscovery of *Hoshihananomia perlata* (Coleoptera: Mordellidae) in the Odra River valley after over 80 years

Hoshihananomia Kôno to rodzaj chrząszczy z rodziny miastkowatych, liczący ponad 100 gatunków rozmieszczonych głównie w strefie tropikalnej, subtropikalnej i we wschodniej Palearktyce (Borowiec 1996, Horák 2008). W Europie występują trzy gatunki: *Hoshihananomia transsylvanica* Ermish znana z Rumunii, *H. gacognei* Mulsant występująca od Hiszpanii po Słowację, oraz najszerszej rozsielona *H. perlata* (Sulzer), występująca od południowej Francji po Japonię, w tym w Polsce (Horák 2008).

Hoshihananomia perlata to jeden z najokazalszych (długość ciała 5,8-7,3 mm), a zarazem najrzadziej obserwowanych krajowych przedstawicieli *Mordellidae*. Jej odróżnienie od innych chrząszczy z tej samej rodziny możliwe jest w oparciu o charakterystyczny, lecz bardzo zmienny wzór ubarwienia (fot. 1) oraz szereg cech morfologicznych opisanych w krajowej monografii rodziny (Borowiec 1996). *Hoshihananomia perlata* jest gatunkiem saproksylicznym, rozwijającym się w przegrzybiałym drewnie drzew liściastych, przede wszystkim buków, dębów i brzoź (Burakowski et al. 1987), regularnie spotykanym na kwiatach roślin z różnych grup systematycznych, m. in. dereni *Cornus* spp., podagrycznika pospolitego *Aegopodium podagraria* L., krwawnika pospolitego *Achillea millefolium* L., przytulii *Galium* spp. i bzu hebdu *Sambucus ebulus* L. (Köstlin i Vogt 1971, Mitter 1982, Borowiec 1996, Wurst 2009).

Omawiany chrząszcz do niedawna znany był w Polsce z historycznych stanowisk na Dolnym Śląsku, Wyżynie Lubelskiej, Rostoczu, w Sudetach Zachodnich, Beskidzie Zachod-

Fot. 1. *Hoshihananomia perlata*, zmienność okazów z Budkowa (fot. R. Ruta).

Photo 1. *Hoshihananomia perlata*, variability of specimens from Budków (photo by R. Ruta).

Fot. 2-4. Martwa topola w Budkowie, na której obserwowano *Hoshihananomia perlata* (2-3) i osobnik na korze (4) (fot. R. Ruta).

Photo 2-4. A dead poplar in Budków, where *Hoshihananomia perlata* was observed (2-3) and an individual sitting on bark (4) (photo by R. Ruta).

nim, Beskidzie Wschodnim i Bieszczadach (Burakowski et al. 1983, Borowiec i Kubisz 1999, Kubisz et al. 2015), przy czym najliczniejsze stanowiska zlokalizowane były w południowo-wschodniej części Polski, zwłaszcza na pogórzu i w górach. W ostatnich latach stwierdzono stanowiska *H. perlata* w Puszczy Białowieskiej (Kubisz i Szwajko 1991), na Pojezierzu Mazurskim (Gutowski et al. 2010, Kubisz et al. 2010) i Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej (Przewoźny 2012).

Jedyne znane do tej pory stanowisko na Dolnym Śląsku znajdowało się w miejscowości Przysań (niem. Aufenthalt) w Dolinie Odry, 14 km na wschód od Wołowa, gdzie 20.05.1934 został złowiony jeden osobnik na kwiatach derenia *Cornus sanguinea* L. (Scholz 1934). Okaz dowodowy jest przechowywany w kolekcji Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Wrocławskiego (Borowiec i Kubisz 1999).

W czasie badań terenowych potwierdziliśmy występowanie tego gatunku w Dolinie Odry, około 20 km na północ od przedwojennego stanowiska:

- Budków (UTM: XT00) ad Ścinawa, skraj lasu w pobliżu ujścia rzeki Jezierzycy (koordynaty geograficzne: 51.492 N, 16.461 E), 25.06.2017, ponad 20 osobników nalatujących w ciepły, słoneczny dzień na niższe partie pnia martwej topoli (najprawdopodobniej *Populus nigra* L., fot. 2-4) z owocnikami hubiaka *Fomes fomentarius* (L.) Fr.; na tej samej topoli znaleziono także *Bolitophagus reticulatus* (L.), *Neatus picipes* (Herbst), *Neomida haemorrhoidalis* (Fabr.), *Drapetes mordelloides* (Host), obs. R. Ruta i K. Żuk.

Hoshihananomia perlata została umieszczona na polskiej czerwonej liście zwierząt (Pałowski et al. 2002) w kategorii LC (najmniejszej troski) i uważana jest za relikwyt lasów naturalnych (Kubisz et al. 2015). Stanowisko w Budkowie zlokalizowane jest w silnie przekształconej części doliny Odry – regulacje rzeki polegające na wyprostowaniu jej koryta do obecnej postaci miały miejsce już w latach 1775-1777, a pozostałości łęgów występują płatowo i mają uproszczoną strukturę, z niewielką liczbą drzew starych, zamierających i martwych.

Odnalezione stanowisko wskazuje na duże znaczenie sędziwych i martwych topól dla owadów saproksylicznych. Spośród zaobserwowanych w czasie jednorazowej wizyty chrząszczy oprócz *H. perlata* także *Neomida haemorrhoidalis* znajduje się na czerwonej liście (kategoria NT – bliskie zagrożenia). *Neatus picipes* jest gatunkiem występującym w Polsce przede wszystkim w dolinach dużych rzek: Wisły, Odry i Warty (Iwan et al. 2012), przy czym dane o stanowiskach znad Odry pochodzą sprzed 1945 r. *Drapetes mordelloides* to gatunek rzadko spotykany w Polsce, na Dolnym Śląsku znany jest głównie z doniesień z XIX w. (Burakowski et al. 1985).

LITERATURA

- BOROWIEC L. 1996. *Mordellidae* miastkowate (Insecta: Coleoptera). Fauna Polski 18. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- BOROWIEC L., KUBISZ D. 1999. A faunistic review of Polish *Mordellidae* (Coleoptera: Tenebrionidea). Pol. J. Entomol. 68: 283-317.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1985. Chrząszcze Coleoptera. Buprestoidea, Elateroidea i Cantharoidea. Katalog Fauny Polski 23, 10. PWN, Warszawa.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987. Chrząszcze Coleoptera. Cucujoidea, część 3. Katalog Fauny Polski 23, 14. PWN, Warszawa.
- GUTOWSKI J.M., KUBISZ D., SUĆKO K., ZUB K. 2010. Sukcesja saproksylicznych chrząszczy (Coleoptera) na powierzchniach pohuraganowych w drzewostanach sosnowych w Puszczy Piskiej. Leśne Prace Bad. 71, 3: 279-298.

- HORÁK J. 2008. *Mordellidae*, pp. 87-104. In: LÖBL I., SMETANA A. (Eds.). Catalogue of Palaearctic *Coleoptera*, Vol. 5. Stenstrup. Apollo Books: 670.
- IWAN D., KUBISZ D., TYKARSKI P. 2012. *Coleoptera Poloniae: Tenebrionoidea (Tenebrionidae, Boriidae)*. Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. Uniwersytet Warszawski – Wydział Biologii, Fundacja Natura optima dux, Warszawa.
- KÖSTLIN R., VOGT H. 1971. Beitrag zur Mordellidenfauna. Mitt. Ent. Ver. Stuttgart 6: 35-74.
- KUBISZ D., GAWROŃSKI R., GUTOWSKI J. M., WANAT M. 2010. The *Mordellidae* (Coleoptera: Tenebrionoidea) of north-eastern Poland, a faunistic synopsis. Pol. J. Entomol. 79: 235-251.
- KUBISZ D., IWAN D., TYKARSKI P. 2015. *Tenebrionoidea: Mycetophagidae, Ciidae, Mordellidae, Zopheridae, Meloidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae*. Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. *Coleoptera Poloniae*, 3. Uniwersytet Warszawski – Wydział Biologii, Fundacja Natura optima dux, Warszawa.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1991. Nowe dla Podlasia i Puszczy Białowieskiej gatunki chrząszczy (*Coleoptera*). Wiad. entomol. 10, 1: 5-14.
- MITTER H. 1982. Die Verbreitung einiger bemerkenswerter Arten aus der Familienreihe Heteromera (*Coleoptera*) in Oberösterreich. Steyrer Entomologenrunde 16: 80-87.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. *Coleoptera Chrząszcze*. In: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.). Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.
- PRZEWOŻNY M. 2012. *Hoshihananomia perlata* (Sulzer, 1776) (Coleoptera: Mordellidae), gatunek nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Wiad. entomol. 31, 2: 125-126.
- SCHOLZ R. 1934. *Mordella perlata* Sulz. a. *6-punctata* Hbst. Ent. Bl. 30: 157.
- WURST C. 2009. Bemerkenswerte Kaferfunde in Baden-Württemberg. Mitt. Ent. Ver. Stuttgart 44: 59-63.

Summary

A finding of *Hoshihananomia perlata* in the Odra River valley is reported. Over 20 individuals were observed swarming around an old, dead poplar tree near Budków (geographical coordinates: 51.492 N, 16.461 E) during a hot, sunny day. The species is included in the Polish red list of animals (LC category), and is considered a relic of natural forests. Dead poplars play important role as habitats for rare saproxylic insects in the Odra River valley. Apart from *H. perlata* few other rarely observed beetles, like *Neomida haemorrhoidalis*, *Neatus picipes* and *Drapetes mordelloides* were noticed on the same tree.

Adresy autorów:

Rafał Ruta
Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej
Wydział Nauk Biologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Przybyszewskiego 65, 51-148 Wrocław
e-mail: rafal.ruta@uwr.edu.pl

Katarzyna Żuk
Dolnośląskie Koło Klubu Przyrodników
e-mail: katarzyna.renata.zuk@gmail.com